

DOMA PRI FOTOGRAFIH

Dom ... Je to le beseda? Pojem? Prisposoba? Ali pa samo nekaj, kar si vsak razlaga čisto po svoje?

Pravzaprav se še najbolj nagibam k slednjemu, saj so me izkušnje vsekakor pripeljale do spoznanja, da je to skrajno raztegljiv pojem, ki ga vsak vidi predvsem skozi prizmo svojih življenjskih ciljev ali pa mogoče le v projekciji skritih želja iz otroštva. A nekaj zagotovo drži – ne glede na globlji pomen ali individualno vizijo, je tisti pravi Dom (z veliko začetnico!) zagotovo nekaj, kar si želi prav vsak od nas. Pa naj bo tak ali drugačen ... novi, skupni dom Arneja Hodaliča in Katje Bidovec je zagotovo zelo, zelo drugačen!

DOM KOT FOTOGRAFSKO SVETIŠČE

Ne bi bilo pretirano, če rečem, da se celotno življenje teh dveh fotografov vrtil skoraj izključno okrog njune največje strasti – dela namreč! In zato ni prav nič čudnega, če je tudi njun novi dom pravzaprav nekakšno svetišče vzajemne in najgloblje inspiracije – fotografije. In to tako po zasnovi prostorov kot tudi po notranji opremini ter dekoraciji. In ko sem

stopila v njuno novo (delovno) stanovanje, je bila moja prva misel prav ta – tu bivajo fotografi!

STANOVANJE V SLOGU LOFTOV

Ko sta se odločila za zahtevno prenovo zapuščene mansarde v središču Kranja, so ju vodile prav posebne želje in zahteve po popolnem delovnem prostoru, kjer bi se dalo tudi udobno prebivati. Skratka nekakšen, predvsem delovni loft z vsem potrebnim udobjem za prijetno bivanje, tudi kadar delo ni v prvem planu. No, in prav zato, ker je delo za Arneja in Katjo na prvem mestu, se je moral bivalni del pač temu prilagoditi. In kot pravi Arne: »Odločila sva se za arhitekta Katarino Štok in Marka Pretnarja iz arhitekturnega biroja ŠTOK + PRETNAR, s katerima se poznavava še iz prejšnjih delovno-prijateljskih navez in sta najine želje in potrebe več kot razumela, saj tudi onadva živita in delata na zelo podoben način kot midva. In v skladu s tem sta nama zasnovala resnično delovno domovanje, ki

sva si ga že dolgo želela.« Katja pa doda: »Pred prenovo sva imela nekaj idej, kako oblikovati prostore in zdele so se nama kar dobre, a onadva sta jih popolnoma spremenila in naredila skoraj povsem drugačno zasnovo. Še dobro, da naju nista poslušala, saj šele sedaj, ko je konec, vidiva, koliko boljši in utemeljen je bil njun načrt.«

FUNKCIONALNOST IN SVETLOBA

Osnovna ideja arhitektov je torej bila, da se prostor razdeli na dva funkcionalna dela; na (pol)javni prostor s pisarnami, arhivom in predvsem z velikim fotografskim studiem ter seveda na manjši del za bivanje. Pri izbiri izvajalcev in gradbenih materialov Arne in Katja nista ničesar prepustila naključju. Kot Arne velikokrat rad poudari: »Fotografskega studia ne bova uporabljala zgolj za fotografiranje, pač pa tudi za foto tečaje, delavnice in predavanja s projekcijami. In v takih prostorih je največji problem svetloba. A mogoče ne tako, kot si predstavlja večina ljudi. Veliko naravne svetlobe, ki je midva imava res ogromno, je pomembna predvsem za dobro počutje in vzdušje, vendar fotograf za svoje delo zares potrebuje čim večjo temo. Paradoks, a tako pač je. Svetlobo v fotografiji se namreč da ustvariti po svojih željah in

potrebah le v zelo temnem prostoru in to s pomočjo svojih luči, bliskavic ter modifikatorjev svetlobe. Da ne govorim o predavanjih s projekcijami, ki jih izvajam po Sloveniji! Očitno večina slovenskih arhitektov še ni dojela, da je dobra zatemnitev bistvena in žal je v večini predavalnic, kjer sem predaval, običajno svetlo kot v operacijski dvorani ali pa nizko sonce na platnu popolnoma presvetli projekcijo. Katastrofa.«

Arne in Katja imata rada svetle prostore, za delo pa potrebujeta popolno temo, prav zato sta se odločila za velika okna, tako v fotografskem studiu kot v mansardi, a imajo vsa okna možnost popolne zatemnitve z zunanji senčili, tudi izjemno velika panoramska okna podjetja Satler. V fotografskem studiu sta prav tako dve veliki okni istega proizvajalca in štiri strešna okna proizvajalca Velux, ki so zaradi skoraj petmetrske višine stropa v studiu za odpiranje in popolno zatemnjevanje, seveda, tudi električno krmiljena. Fotografski studio je lahko torej svetel prostor ali pa črna luknja, a ne glede na to, kakšna svetloba razsvetli prostor, se zaradi belih sten ne obarva. Za marsikoga nepomemben podatek, a odboj svetlobe od barvitih sten je lahko za fotografe kar velika težava. Prav zato sta Arne in Katja izbrala Jupol Classic. »Le v kopalnici in toaletnem prostoru sva si dovolila malo več barvitosti, zato smo stene obarvali v pastelno zeleni in bež barvi,« nam zaupa Katja. Prenova mansarde ima tudi svoje specifičnosti in ena izmed njih je zagotovo v špico zašiljen strop, ki je v domu fotografov ostal nespremenjen. V večini prostorov je namreč vidno veliko leseno ostrešje, ki ga je bilo treba prav tako zaščititi in odločili so se za Jubin, nevtralen premaz za les na vodni osnovi podjetja JUB.

NOVA CONA UDOBJA

A prenova se ni začela z izborom barv in materialov. Na samem začetku je bila potrebna še cela vrsta drugih del, saj je bila hiša zgrajena pred kar nekaj desetletji, ko so bili standardi gradnje še zelo drugačni. Bilo je veliko gradbenih del, predvsem pa so zamenjali celotno ostrešje s kritino in frčadami. To je bila tudi odlična priložnost za nadgradnjo toplotne izolacije, ki jo je priskrbelo podjetje Knauf Insulation. Ker je stanovanje podstrešno, so se odločili, da debeline izolacijskega materiala ne bodo položili glede na najvišje veljavne standarde, pač

pa raje še nekaj centimetrov več. In kakor je rekel Arne: »Od viška ne boli glava, še posebej ne pri izolaciji, saj sva v prejšnjem delovnem prostoru cela poletja delala pri prižgani klimi. Verjamem, da tega zdaj ne bo, če pa že, pa pričakujem, da bo teh klimatiziranih dni bistveno manj.«

Ker je bilo stanovanje na začetku le en sam velik prostor in je bilo treba postaviti predelne stene, je bila odločitev enostavna. Plošče Farmacell namreč. Predvsem zato, ker imajo bistveno večjo trdnost od drugih plošč na tržišču, pa tudi zato, ker bolje izolirajo temperaturo in zvok. Prav trdnost je igrala pomembno vlogo pri izbiri, saj sta fotografa skupaj z arhitekti po stenah predvidela fotografije neobičajno velikih formatov, ki so seveda tudi precej težke in je tlačna in upogibna trdnost sten zelo pomembna.

Bivalni del v mansardi je s fotografskim studiem povezan z galerijo in stopniščem s knjižnimi policami in omarami za shranjevanje fotografske opreme. Za večino mizarških del in izdelavo stopnišč je poskrbelo Mizarstvo Kunc, ki je še posebej specializirano za izdelavo stopnic in stopnišč.

A na srečo (kot seveda pravita Arne in Katja ...) so gradbena in izvedbena dela zdaj že zgodovina ...

V prenovi mansarde in stanovanja fotografov Arneja Hodaliča in Katje Bidovec sta ključno vlogo odigrala arhitekta Katarina Štok in Marko Pretnar iz arhitekturnega biroja ŠTOK + PRETNAR. Poglejmo, kaj je bilo njuno vodilo v projektu.

KAKŠNA SO BILA OSNOVNA IZHODIŠČA SNOVANJA PRENOVE OBJEKTA?

Iz obstoječega malega stanovanja v večjem delu spodnje etaže duplexa in gradbeno nedokončane ter dotrajane mansarde je bilo treba narediti stanovanje za dva s fotografskim studiem in drugimi prostori, vezanimi na delo fotografov. Kot je na žalost pogosto pri samograditeljskih objektih, je bilo stanje objekta zelo pomanjkljivo. Drugi problem je izhajal iz značilnosti slovenskega grajenega prostora – mansarde, ki imajo praviloma nizke kolenčne zidove, kar za seboj potegne zelo slab izkoristek tlorisne površine ter slabši bivalni standard. Glede na potencial obstoječe situacije ter velike prostorske potrebe smo želeli zasnovati stanovanje v slogu loftov, kakršne vidimo v tujini: vidna strešna konstrukcija, veliki odprti prostori, ki se pretakajo drug v drugega, dobra osvetljenost. Pri prostorski zasnovi smo se zato najprej osredotočili na to, kako obe etaži programsko smiselno povezati med seboj s krožno potjo, brez slepih rokavov. Sledilo je vprašanje, kako ohraniti obstoječo leseno strešno konstrukcijo, a jo predelati na tak način, da bo omogočila kakovosten sodoben način bivanja, s potrebnimi stojnimi višinami v vseh pomembnejših prostorih ter umestitev novih okenskih odprtih ter balkona na pozicije, ki nudijo čudovite poglede na okoliške hribe in gore. Večji del finančnih sredstev je tako šel v elemente, ki se jih na neki način sploh ne vidi, hkrati pa so bistveni. In to ne le v gradbeno-tehničnem smislu, saj nam brez njih ne bi uspelo dobiti takšnega prostora, kot ga lahko vidimo danes. Kot arhitekta se morava skozi razvoj projektov znati odločati, kaj so prioritete. Finančna sredstva so vedno omejena in najina naloga je, da v dialogu z naročnikom pridemo do ugotovitev, kakšna je hierarhija želja oz. da trdno stojiva za najinim strokovnim stališčem glede tega, kaj je (v življenju) res pomembno. In pomembno je tisto, kar ostane. Kuhinjo ali kavč lahko zamenjaš že čez nekaj let, če se ti zdi to smiselno. Zasnova prostorov in konstrukcije pa ostane »za vedno«. Torej se je treba znati osredotočiti na pomembne zadeve in

jih reševati v skladu z danimi finančnimi možnostmi.

DOSEGLI STE ZADRŽAN ZNAČAJ INTERIERJA, KI KAR KLIČE PO OSEBNI NOTI OBEH UDELEŽENCEV. VAM JE NARAVA NJUNEGA POKLICA BILA IZZIV?

Vsekakor. Ne zgodi se ravno pogosto, da bi bili najini naročniki fotografi ali umetniki, čeprav se precej ukvarjava tudi s prostorsko postavitvijo in oblikovanjem razstav za muzeje in galerije. Pri najinem delu se poskušava vedno vživeti v vlogo naročnika. Razumeti morava njegove potrebe, želje, stremljenja, morebiti tudi omejitve. Ne nazadnje seveda tudi finančne. Iz vsega tega črpava navdih za snovanje projektov. Če je nekdo že sam poln vsebine, mu je treba omogočiti »le« pravo lupino, v kateri bo ta vsebina še bolj zacvetela. Meniva, da se moraš kot arhitekt znati umakniti. Treba je znati ohraniti neko mero skromnosti, ki se morda navzven izraža kot preprostost oblikovanja.

ZDI SE, KOT DA STE PRI SNOVANJU INTERIERJA NEUSTRAŠNO ODKLANJALI TRENDE V ARHITEKTURI IN SI PRIZADEVALI ZA DRUGAČEN IN SVOJSTVEN KONCEPT BIVANJA. ČESA NISTE ŽELELI ZAPOSTAVITI?

Nikoli ne delava kompromisov, ki bi bili vezani na bivalno kvaliteto. Čeprav se štejeva za esteta in se, kadar to projekt finančno omogoča, ukvarjava z vsakim najmanjšim detajlom, razumeva, kaj so prioritete. Če prostor ne funkcionira, tako z vidika uporabnosti kot udobnosti in kvalitete bivanja, je vsako ukvarjanje z oblikovanjem zaman. Bistvo vsakega dobrega zidanega okolja je to, da v prvi vrsti v največji možni meri izpolnjuje svojo primarno funkcijo, ki ji je namenjeno. Glede na smer, v katero se preoblikuje naša družba, postaja očitno čedalje bolj pomembno, da lahko v svojem domačem okolju izvajamo tudi dejavnost, na katero smo eksistencialno vezani. Prostor

mora biti torej v prvi vrsti zasnovan funkcionalno, tako da omogoča nežen preplet dveh dejavnosti, ki sta bili morda nekoč nezdržljivi: zasebno življenje para in javno življenje dveh priznanih fotografov. Do kod je pripuščen (poslovni) obiskovalec, je odvisno od lastnikov oz. od določenega trenutka, znotraj katerega se morda spletejo vezi, ki presegajo zgolj poslovni odnos. V arhitekturi se nama zdi vedno pomembno puščati odprte opcije za nove scenarije. Fleksibilnost je ključ do dobrih rešitev. Povezava studia z dnevnimi prostori stanovanja je ena izmed takšnih rešitev, saj se iz studia po eni strani vidi, da gre v mansardi zelo očitno za drug svet, ki je namenjen zgolj družini in redkim obiskovalcem, po drugi strani pa vedno obstaja možnost, da boš tudi ti pripuščen v ta svet. Ta dvojnost dela stvari zanimive in intrigantne. ... Vezano na snovanje prostora je po pomembnosti takoj za funkcionalnostjo seveda svetloba. Čeprav se tega morda ne zavedamo dovolj, je sončna svetloba izjemnega pomena za naše zdravje

in za percepcijo prostora. Vsak, ki je kdaj bival na severni strani, bo verjetno znal povedati, kako zelo je to drugače od južne orientacije. S svetlobo je povezano naše dožemanje temperature prostora in tudi naše razpoloženje. Brez radikalne predelave obstoječe strešne konstrukcije vsega tega seveda ne bi bilo.

KER GRE PRI PRENOVI ZA OSMIŠLJANJE TAKO DELOVNE KOT BIVALNE ENOTE, JE BIL NAJBRŽ IZZIV TOLIKO VEČJI.

Ko smo se s Katjo in Arnejem pred dvema letoma in pol začeli pogovarjati o tej prenovi, družbeno-gospodarske razmere niso bile niti približno takšne, kakršne so danes. Veliko pogovorov smo namenili temu, ali naj bi bil studio, ki zavzema ogromen del površine, dejansko del stanovanja ali ne. V tistem času (pa morda tudi danes) ni bilo veliko fotografov, ki bi imeli studio pri sebi doma. Ali pa bi ga sploh imeli. Vmes so šla razmišljanja tudi v smer tega, da bi bil studio v ločenem objektu, veliki

garaži poleg hiše, kar bi bilo sicer zaradi prenašanja vse težke opreme za delo na terenu morda bolj enostavno. Po drugi strani pa bi bilo problematično tako z vidika varnosti kot tudi povezave z drugimi prostori, potrebnimi za delo fotografov: pisarna za računalniško obdelovanje fotografij, fotografski arhiv, depo, prostori za stranke (garderoba, sanitarije). Trenutne okoliščine so lep pokazatelj tega, da je bila na koncu sprejeta prava odločitev. Danes se vidi, kako zelo je pomembno, da imamo možnost delati doma pod svojimi pogoji. Pri tem, kako se svet čedalje hitreje vrti in moraš biti kot samostojni podjetnik praktično ves čas na voljo, ker na trgu si (24/7) ali pa te ni, je izrednega pomena, da ne izgubljaš dragocenega časa s transportom in logistiko ter da se sam odločaš, kateri del svojega dneva ali tedna boš posvetil delu oz. zasebnemu življenju. Pri parih, ki delajo skupaj, je to dvoje postalo praktično neločljivo povezano.

ZAOKROŽENO

Projekt Prenova mansarde v objektivu Arneja Hodaliča je torej končan, a tik pred koncem naj se vrnem na začetek. Kot mi pove Arne: »Na tem mestu je zagotovo treba tudi poudariti, da nama je bilo v veselje sodelovati pri projektu, kjer se spletejo nove prijateljske in poslovne vezi. Glavna urednica revije, Liljana Vogrinec, nama je priskočila na pomoč pri izbiri nekaterih proizvajalcev in izvajalcev, ki so se tudi sami videli in verjeli v projekt, ki je bil takrat še v oblakih. Na moji poti sem vedno najbolj pozdravljal dogovore, kjer na koncu vsi odkorakamo zadovoljni in tako sva podjetjem v zameno za njihovo prijaznejšo ceno ponudila fotografije.« Arne in Katja sta namreč celoten projekt prenove mansarde in fotografskega studia vestno vizualno dokumentirala in tako pokazala potek prenove prav v vseh fazah, kar si lahko ogledate na spletni strani www.agencijalotos.net in na FB strani revije Moja HIŠA Moj DOM.

In sedanjost? Dela so končana, računalniki so v pisarni, fotografije izobešene po stenah, fotografska oprema je v studiu in zdaj Arneju in Katji ne ostane prav nič drugega, kot da vzklikneta starodavni stavek iz olimpijske Grčije, ki ga slišimo vsake štiri leta: »Let the games begin! / Naj se igre začnejo!«

»Let the games begin! / Naj se igre začnejo!«

KO JE DOBRO, JE LAHKO ŠE BOLJŠE

Izjemni ljudje so vedno preprosti. Včasih surovo preprosti. Svoj uspeh – če ga sploh tretirajo kot uspeh – pripisujejo neomajni vztrajnosti in predanemu delu. Zanje je življenje sestavljeno iz nenehnih poskusov biti še boljši, čeprav so že deklarirano med najboljšimi v svetovnem merilu. Takšen je tudi Arne Hodalič.

---

pogovarjala se je: Liljana Vogrinc / foto: Arne Hodalič, Katja Bidovec

Ponižen pred veličino, ki jo ponuja fotografski svet, v večnem spoznavanju samega sebe, predvsem pa zavzet kronist najrazličnejših družbenokritičnih tematik. Svojo fotografsko pot je začel približno trideset let nazaj in do danes je s fotoaparatom okrog vratu prepotoval že več kot sedemdeset držav sveta.

Kot fotoreporter, novinar, potapljač, jamar in foto urednik revije National Geographic je bil član in organizator številnih ekspedicij – Nova Gvineja, Sudan, Kitajska, Oman, jadranje po otočjih jugovzhodne Azije ... Sodeluje s pomembnejšimi slovenskimi, evropskimi in svetovnimi revijami, v katerih objavlja svoje reportaže (National Geographic, Figaro Magazine, GEO, Paris Match ipd.), in predava na treh slovenskih fakultetah in visokih šolah.

S punco Katjo (tako jo sam poimenuje, odraža pa tisto njegovo mladostno igrivost in šarmantno vitalnost) sta si v Kranju uredila mansardno stanovanje in nov foto studio. Hoteli smo biti del njune zgodbe. In smo bili.

S KATJO STA SI NA NOVO UREDILA DOM IN FOTO STUDIO. KOLIKO JE NA UREDITEV PROSTOROV VPLIVALO DEJSTVO, DA STA OBA FOTOGRAFA?

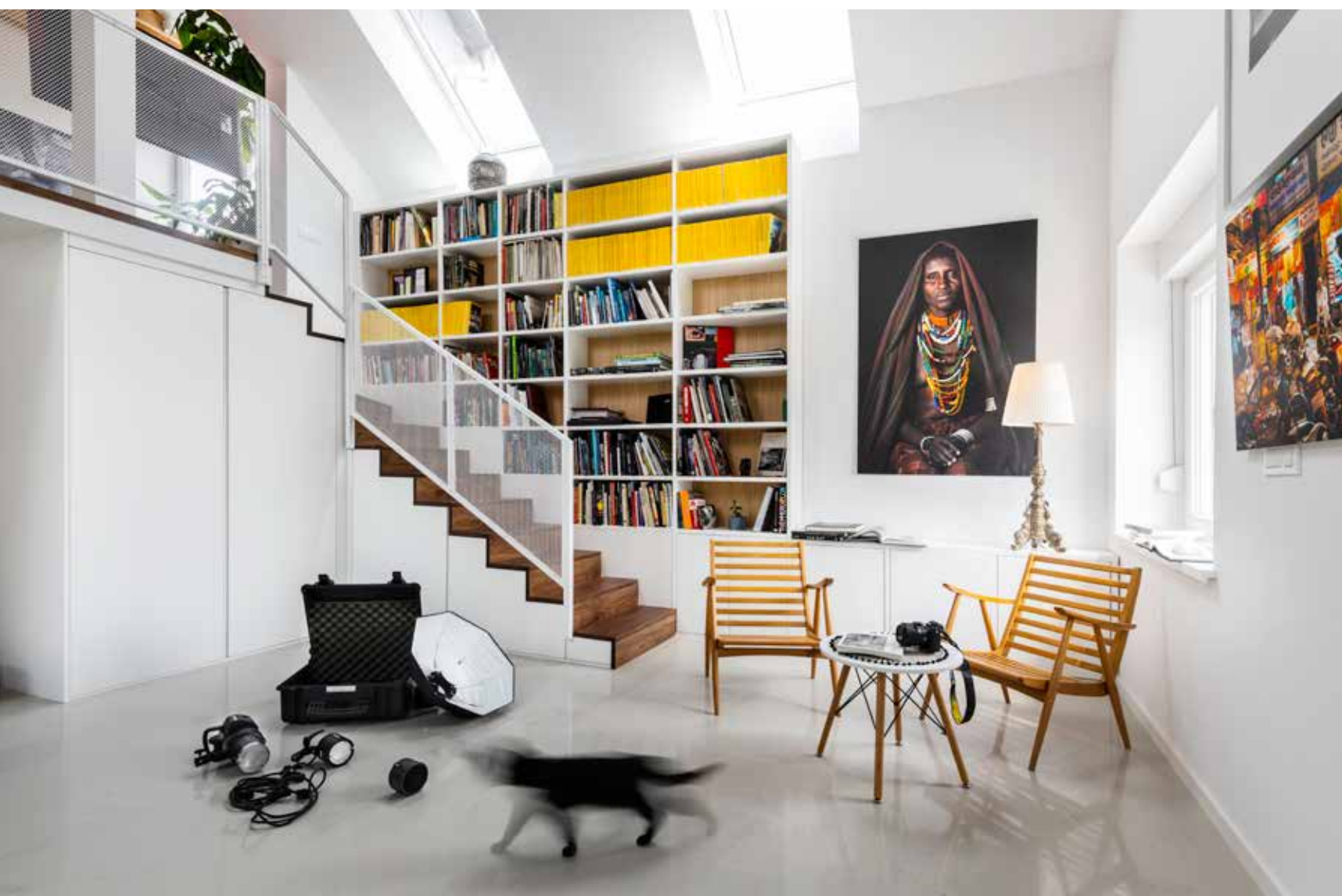
S Katjo sva deloholika, vse najino življenje se vrti okrog dela. Tako je bila tudi ideja zasnove novega doma in foto studia zamišljena kot odgovor na ustvarjanje dobrih pogojev za delo. Foto studio je bil v snovanju primaren, vse ostalo v mansardi pa je nastalo kot dodatek, nadaljevanje. Zasnovo vseh prostorov sva zaupala arhitekturnemu biroju ŠTOK + PRETNAR, ki je svoje delo odlično opravil. Tudi tokrat se je potrdilo moje načelo, ki se ga

držim že vse življenje: zaupaj delo tistim, ki so strokovnjaki na svojem področju, in poskušaj vedno delati z najboljšimi.

KAJ VAMA NOVI PROSTORI OMOGOČAJO?

V studiih, ki sva jih do sedaj najemala, so bile vedno neke omejitve; ali je bil ta premajhen, prenizek, preveč oken, predrag ipd. Že kar nekaj časa sva se spogledovala z idejo, da si nekje najameva studio ali da sva z nekom v sonajemu, saj je vedno tako, da ravno za vsak dan dela, ki bi ga opravljala v studiu, po obsegu ni. Ko pa je, ga potrebuješ z vsemi rekviziti in vso možno opremo. Ves čas so bili kompromisi. Celoletni najem ni bil smiseln, za vsakič posebej pa je bil kar velik finančni zalogaj, predvsem pa je tu vedno transport svoje studijske opreme, ki ji pač najbolj zaupaš in jo poznaš. Če najemaš drag studio, nimaš časa, da se spoznaš z opremo drugih proizvajalcev.

Z arhitektoma smo prišli do zelo dobre odločitve, da je v spodnji etaži poljavni prostor, od koder se lobi z računalniško pisarno, sobo za arhiv, manjšim skladiščnim prostorom ter sanitarijami razširi v skoraj pet metrov visok foto studio, ki bo namenjen sestankom s poslovnimi partnerji, organizirale se bodo delavnice, foto tečaji, snemanja. Zgornja etaža, ki je s studiem s stopniščem in galerijo neposredno povezana, pa je namenjena bivalnemu delu.

KOT AVTORJA ŠTEVILNIH RAZSTAV STA JAVNOSTI ŽE VEČKRAT PRIBLIŽALA VAJINA POPOTOVANJA IN UNIKATEN VIDIK DOŽIVLJANJA KADROV. IZ FONDA TEH FOTOGRAFIJ STA NEKATERIM NAMENILA POSEBEN PROSTOR NA STENAH STUDIA IN STANOVANJA.

Izbor fotografij najine galerije je najprej naredila arhitektka Katarina (arhitekturni biro ŠTOK + PRETNAR, op. a.), midva s Katjo pa sva podala pripombe, na osnovi katerih je nato naredila ponovni izbor. Končni izgled je bil nato povsечи tako nama kot njej. Včasih je bolje, da izbor svojih fotografij prepustiš tudi komu drugemu, ki do njih nima tako čustvenega odnosa. Galerija fotografij je namenjena estetskemu učinku, hkrati te nagovarja z vidika prisotnosti, tam in nekje, kjer sva

se s Katjo nahajala ob njihovem nastanku. Želiva jih veliko menjavati, predvidevava, da bo katera od njih zamenjana, ker jo bo nekdo kupil, ali pa jih bova zamenjala kar tako, ker si bova zaželela osvežitve.

KNJIŽNICA ZAPOLNJUJE DOBRŠEN DEL FOTO STUDIA. KATERE KNJIGE PREDSTAVLJAJO GLAVNINO VAŠEGA ČTIVA?

Večino opusa v najini knjižnici predstavljajo fotografske knjige. Z nekaj bridkosti spoznavam, da imam vedno manj časa za branje leposlovja, kar je bila moja prva izbira pred leti. Zadnja leta pa je vse povezano z delom. Ko se odpravlja na neko novo lokacijo, rada vzameva v roke knjige fotografov, ki so tisto lokacijo že doživeli. Vedno je zanimivo pogledati, kako so oni videli nek prostor, in tako najdeš nove izzive in nove inspiracije. Vzorniki, h katerim se vedno znova vračava, so

Na uspeh gledamo različno. Kaj sploh je uspeh? Če pogledam z vidika, da me zaradi fotografije zelo veliko ljudi pozna in sem prepoznaven zaradi kakovosti le-te, potem lahko rečem, da sem uspel.

Alex Webb in seveda klasiki, kot so Bresson, Ernst Haas, Gianni Berengo Gardin, Robert Frank, Capa, Koudelka, Pentti Sammallahti, za studio pa Man Ray, Helmut Newton, Herb Ritts, Jeanloup Sieff, Avedon, Jan Saudek, Edward S. Curtis ... No, to je prelet le nekaterih avtorjev in spisek je predolg za ta intervju ...

Zakaj so mi tiskane knjige še vedno prioriteta izbira? Ko gledam knjigo, imam pozornost usmerjeno samo v tisto, kar gledam. Na internetu je prevelika konfuzija, začneš gledat na primer akt, končaš pa pri ptičih. Zanima te en avtor, potem pa te kliki in radovednost pripeljejo do nekoga čisto tretjega. Ko v roko vzameš knjigo, ti ta da nek red, strukturiranost, možnost mirne prisotnosti.

TOREJ VAM RED IN DISCIPLINA V ŽIVLJENJU VELIKO POMENITA?

Ogromno, zame je red osnova in pogoj za delo. Andy Warhol je morda lahko delal v neredu, v svojem kaosu je ustvarjal neverjetne stvari, sam pa potrebujem za delovni učinek red. S čistočo in redom v bivalnem prostoru sva oba s Katjo skoraj obsedena. Vse mora biti pospravljeno, očiščeno. Tako kot v fotografiji mi v delovnem okolju veliko pomenita čistoča in kadriranje, ki ju prenašam v svoje delovanje in hkrati vase.

KAJ JE ZA VAS DOM?

U, zelo pomembno vprašanje. Sem nekdo, ki res ogromno potuje, torej oba s Katjo velikokrat živiva ali potujeva v takšnih razmerah, ki jih devdeset odstotkov posameznikov ne bi preneslo, niti ne bi pristali nanje. Govorim o umazaniji, nevarnostih, boleznih ... Če spiš v Indiji v hotelu, ki stane en evro na noč, je standard temu primeren. Betonska postelja in zraven sanitarna luknja. Razmere znajo biti skrajne. Seveda ne vedno. Včasih se znajdeva tudi v kakem resortu s petimi zvezdicami, kar je redkeje, se pa zgodi. Skratka, razmere v katerih bivava, so lahko porazne – spiš na vlaku, na avtobusu, v poskakujočem džipu na kakšni ozki polici za prtljago ... V kontekstu najine misije, ki jo imava v okviru

Samega sebe ne doživljam kot uspešnega v poslovnem smislu. Za kaj takega bi moralo biti marsikaj drugače. Če bi si lahko privoščil projekte, ki so sedaj cenovno nedosegljivi, bi to zame bil uspeh.

foto odprave, naju nič ne moti. Vse, kar se zgodi, sprejmeva kot samo po sebi umevno. Fokus je na delu, torej fotografiranju. Doma pa sva popolno nasprotje tega, hočeva imeti vse urejeno, nič narejeno na pol, vse mora delovati, če ne dela katera od luči, je cela drama. Čeprav na najinih odpravah velikokrat spiva v šotoru, želiva imeti dom lep, urejen, funkcionalen. V to sva pripravljena vlagati veliko energije. Bivanjsko ugodje, estetika, oprema, to so stvari, ki nama veliko pomenijo, za najine standarde imava vse urejeno do potankosti. Res pa je, da so standardi pri različnih ljudeh različni. Nekoč mi je en od soudeležencev foto odprave, ki je bila dokaj surova v smislu udobja na potovanju, na prvem obisku pri nama doma ves zaprepaden in skoraj očitajoče rekel: »Pa saj ti živiš buržujsko življenje!« Seveda, daleč od tega, da bi živel v razkošju, je pa v percepciji razkoraka med doživljaji, ki smo jim bili priča na štiritedenski odpravi, moj dom nanj naredil toliko večji učinek.

TAKO KOT STA VAJENA DOLOČENIH ROKOV V FOTOGRAFSKIH VODAH, STA SE Z NJIMI SREČALA TUDI PRI PROJEKTU PRENOVE. V TEM TRENUTKU JE VAJINO STANOVANJE TAKŠNO, KOT STA GA ZAJELA NA AKTUALNIH FOTOGRAFIJAH, KI JIH PREMIERNO PREDSTAVLJAMO V TOKRATNI IZDAJI REVIJE. V ZAMIKU PRIHAJAJOČIH TEDNOV, MESECEV IMATA NAJBRŽ V SVOJEM ASORTIMAJU ŠE KAKŠNO VSEBINO, KI JO ŽELITA VKLJUČITI V AMBIENT, PA JE SEDAJ ŠE NISTA USPELA. Tako je. Na ambientalno vključitev čaka kar nekaj vrednih predmetov častitljive starosti. Imam kipec, star 4000 let iz egipčanske grobnice, kup umetnin, ki jih je zbiral že moj oče. Vse to še čaka po škatlah, da bova našla pravi moment in čas za premislek za vključitev v bivanjsko atmosfero. Sva pa med opremo že vključila antično amforo, ki

je neke vrste družinski zaklad, saj jo je že pred mojim rojstvom oče dobil v dar.

KDAJ VAM USTVARJALNI PROCES TEČE BOLJ TEKOČE, ZJUTRAJ ALI ZVEČER?

Jutro je moj del dneva. Vstajam zgodaj, že okrog štirih. Kava je prvo, kar zaužijem, s svežo glavo grem za računalnik, okrog šestih začnem telovaditi. Vsako jutro eno uro posvetim razgibavanju in dvigovanju uteži. Ko to zaključim, se Katja ravno prebudi, tako da sva na nek najin eksotičen način sinhrona. Ona sicer jogo vadi zvečer, sva pa oba pristaša dobre fizične kondicije.

Po zajtrku grem nazaj za računalnik, sledijo telefoni, sestanki. Med eno in drugo grem kuhat, kar izjemno rad počnem. Za kuho si vzamem čas in je zame neke vrste zen in oddih od dnevnih obveznosti. Sledi čas za kratko siesto. Običajno se potem vračava nazaj v pisarno, če nama čas dopušča, pa skočiva na kolo, sprehod. Tudi ob vikendih imava doma popolnoma enak urnik. Med šesto in deveto uro zaključiva z delom.

Vsi si predstavljajo, da fotografi nenehno fotografiramo. Tega je več na potovanju ali na nekem konkretnem projektu, doma pa je vedno veliko dela tudi za računalnikom. Po vsakem projektu namreč sledijo premislek o končnem izboru fotografij, dolgotrajna računalniška obdelava, koordinacija z uredniki in tiskarnami, montaža videov ipd. To vedno vzame veliko časa ...

IMATE ZA DOMAČE ŠPORTNE AKTIVNOSTI NAMENJEN KAKŠEN POSEBEN PROSTOR?

V bistvu mi je najljubša dnevna soba, za razgibavanje pa je foto studio vseeno boljši, saj rabim več prostora. Tam želim namestiti tudi kakšno boksarsko vrečo, takšno rabljeno, staro, usnjeno, s patino uporabnikovih naporov.

VAŠ ODNOS DO SPANJA?

Ne morem si privoščiti, da ne bi bil naspan. To bi pomenilo, da čez dan

nisem tako produktiven, kot pričakujem od sebe. Zato časa, namenjenega za spanje, ne zlorabljam. Spat grem med deseto in enajsto uro, kar mi zagotovi okoli šest ur spanja, to mi zadostuje. Tudi pri spanju želim vzdrževati red.

KAJ POČNETE, DA SI NAPOLNITE BATERIJE? KOLIKOR VAS POZNAM, SE ZDI, KOT DA SE VAM NIKOLI NE IZPRAZNIJO.

Pravzaprav skoraj nikoli. Da bi jih pa čim hitreje napolnil, si privoščim kakšen umik s kolesom, ki mi zelo veliko pomeni. Rad se odpravim na krajše ture, nekje uro in pol v dolžini 40 kilometrov z ne prehudimi višinskimi vzponi. Tudi hoja v hribe, mogoče bolj rečeno hribčke, je med prioriteta, to greva s Katjo skupaj. Proti Karavankam se vzpenja nabor krasnih strmin, izbirava takšne rekreativne, na Jošta pa Velika in Mala Poljana, Tolsti vrh na primer. Dve uri hoda je optimalna zbir. Raje se odločava za krajše umike, kar pomeni, da lahko še isti dan spet kaj postoriva za računalnikom. Skratka, organizacija časa je podrejena centralni bazi – delu. Vse, kar to delovno učinkovitost podpira, dopuščava.

NAMENITE VELIKO ČASA GLEDANJU TELEVIZIJ?

Zelo malo. S Katjo pogledava kakšen dokumentarec, tudi film. Včasih sem bil navezan na dnevnik ob sedmih. Če sem bil kje npr. s kolesom, sem si nastavljal tempo tako, da sem bil do sedmih doma. Nisem hotel zamuditi. Danes poročil praktično ne gledam več. Domov pa hitim vse prej kot zaradi tega. : -)

ČESA DOMA NE ŽELITE POGREŠATI?

Optični kabel in najhitrejši paket za internet ter računalniki so zame bistveni. Skratka, delujoča tehnična oprema. Kar pa se tiče bivalnega dela, sta mi najpomembnejša hladilnik in shramba. Ni nujno, da sta čisto polna. Tudi če je česa malo, bom iz

tistega nekaj ustvaril. V kuhi sem zelo praktičen, vzdržen, če se lahko tako izrazim. Uporabim namreč vse stvari, ki bi jih nekdo vrgel v stran. Zbiram star kruh, ki ga narežem na koščke in shranim v zmrzovalniku. Iz njega naredim kruhove cmoke po receptu moje mame, ki jih je znala odlično pripraviti. Iz zelenjavnih olupkov in neuporabnih delov zelenjave, npr. zelenega listja pri poru, čebuli ali korenju, pa skuham čisti bujon za zalivanje glavnih jedi.

KJE NAJDETE NAJVEČ NAVDIHA V ŽIVLJENJU?

V fotografiranju. Sem pa vedno počel tisto, kar sem čutil. To mi je oče položil v zibko, saj je ravno to bilo bistvo njegove vzgoje: »Delaj izključno samo tisto, kar te zares veseli, in nikoli več ti ne bo treba delati.« Njegova je tudi tista: »Najprej skoči v vodo, potem pa se boš že še naučil plavati.« A pustiva to za katero drugo priložnost. Posledično sem dobil dobre temelje za trikratno menjavo poklica. Doštudiral sem biologijo, kar je bila v osnovi napaka,

čeprav sem imel to srečo, da sem pridobljeno znanje velikokrat uspešno unovčil pri foto projektih. Zatem sem se podal v jadralske vode, s čarterskimi najemi sem utiral pionirsko pot tej čudoviti dejavnosti na Jadranu. Tudi to je kmalu zašlo v rutino in me je začelo dolgočasiti. Odkar delam fotografijo, zadnjih trideset let, rutine ni. To je najlepši poklic na svetu. Ko delam z arheologi, sem en dan arheolog, drug dan potapljač, pa zdravnik ... Odkrivaš vidike specializacij na en svoj način, kar mi daje ustvarjalno svobodo.

Prva fotografija, ki je nastala v novem fotografskem studiu/na fotografiji: Katja Bidovec, avtor: Arne Hodalič

»Ko potujem, prebijem devetdeset odstotkov svojega časa na najbolj zakotni ulici, ki je marsikdo sploh ne bi obiskal.«

Katja Bidovec: fotografinja z magisterijem smeri Medijske in komunikacijske študije na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani. Navdušuje se nad ulično fotografijo, predvsem v državah na vzhodu. Njene fotografije na subtilen način razkrivajo enega izmed najbolj delikatnih segmentov islamske kulture – intimni svet žensk in njihove zapletene ter včasih nerazumljene vloge v družbi. V Sloveniji fotografira predvsem v studiu, največ s portretno fotografijo. Razstavljala je samostojno in sodelovala tudi pri številnih skupinskih razstavah. Za svoje delo je prejela številne nagrade: nagrado Katedre za komunikacijske študije – Hann Hardt, nagrado na velikem mednarodnem natečaju ob 100. obletnici ustanovitve NIKON-a. Skupaj s fotografom Arnejem Hodaličem že od leta 2015 soustvarjata dolgoročni projekt Vanishing Cultures. S Hodaličem sta leta 2019 prejela priznanje Prometej znanosti za odličnost v komuniciranju za izjemno estetsko vizualno komuniciranje znanstvenoraziskovalnega dogajanja v laboratorijih Instituta "Jožef Stefan" v publikaciji Iskanje z navdihom: ob 70. obletnici instituta.

S snemalno ekipo (režiser Erik Valenčič) je dvakrat obiskala begunska taborišča v Zahodni Sahari, kjer so snemali dokumentarni film o fotografiranju beguncev v fotografskem studiu. Film, ki je nastal v koprodukciji z RTV Slovenija, je na ogled od sredine leta 2020.

KAJ JE VAŠA NAJVEČJA POKLICNA ŽELJA?

Želim si, da bi imel toliko denarja, da bi si lahko lahkotneje izbiral projekte in poti. Zanimajo me pozabljene zgodbe, ki morda na splošno nikogar ne zanimajo. Produkcija tega zna biti draga, nedostopna. Recimo, realizacija bi zahtevala dvomesečni najem džipa, posebno opremo itd. Ko se takšne zgodbe ustvarijo, pa so še kako zanimive. Če bi danes izbral smer študija, bi to bila umetnostna zgodovina, arheologija, morda primerjalna književnost, vsekakor pa nekaj v tesni povezavi s humanistiko, vse z namenom, da bi si povečal splošno razgledanost, za katero menim, da je imamo vedno premalo. Vedno sem si želel biti tudi astronaut. Prepričan sem, da če bi si to želel dovolj zgodaj, bi to tudi realiziral. Ne verjamem v spiritualnost, nadnaravnost. Verjamem pa v moč želje. Kar si zares želiš, se bo tudi zgodilo. Meni se je uresničilo vse, kar sem si zares želel, ampak zgodilo se ni zaradi neke višje sile, pač pa zaradi dela in energije, ki sem ju vložil v to željo. Če si nekaj res želiš, potem ti nič ni problem narediti ...

IMATE KAKŠNO SKRITO ŽELJO, ZA KATERO BI SE ODLOČILI, ČE NE BI BILO OMEJITEV V ČASU, PROSTORU IN MATERIJI?

Kot sem že rekel, so vse moje skrite želje povezane s fotografijo in so v veliki meri že izpolnjene. Če pa bi moral izbrati tudi kaj drugega? Polet v vesolje ali pa nekaj mesecev na leto preživeti v potapljaškem centru v Indoneziji. Živel bi na plaži, se potapljaj, fotografiral pod vodo, oskrboval potapljače, jedel ribe ...

KAJ STE RAZVILI DO MAKSIMUMA?

To, da verjamem, da z veliko željo in vztrajnostjo lahko dosežeš tisto, kar si želiš.

KAJ JE TRENUTNO V VAJINEM DELOVNEM FOKUSU?

Zaradi korone so odpadla vsa načrtovana potovanja, načrtovala sva Uzbekistan in Kazahstan. Trenutno je v teku še projekt na Inštitutu Jožef Štefan, pravkar smo podpisali pogodbo z res velikim naročnikom, kjer so bili navdušeni nad najinim pristopom, ki so ga opazili pri projektu na Štefanu. Več o tem bom lahko povedal, ko bo projekt končan. Za National Geographic Slovenija imava odprtih več projektov. Se je pa z uresničitvijo lastnega foto studia sedaj odprla možnost za več studijskega dela. Lahko bova organizirala več snemanj, delavnic, foto tečajev.

SO NAČRTOVANE ŠE KAKŠNE POSEBNE ODPRAVE?

Šrilanka, Kuba, Slovenija – to je trojček destinacij, kamor bova takoj, ko bo situacija dopuščala, peljala fotografske navdušence na fotodelavnice, ki jih organizira specializirana turistična agencija z Danske. Na Kubo in Šrilanko

sva že vodila, program za Slovenijo pa je tudi že potrjen, pričetek je v aprilu 2021. Na teh delavnicah se s Katjo zelo lepo dopolnjujeva. Ona je vrhunska fotografinja in moje znanje ter izkušnje nadgradi s tehnično spretnostjo. Znajde se v menijih različnih fotoaparatom, je mojstrica Photoshopa, ki ga na teh potovanjih tudi uči v večernih seansah s projekcijami, kadar jaz ne predavam tehničnega aspekta fotografije. Jaz sem zapriseženi nikonovec in tehnično manevriram v okviru te znamke. Pri vseh ekspedicijah pa je pogoj, da tečajnike peljeva le tja, kjer sem/sva že bila. Le tako jim lahko ponudiva neprecenljivo izkušnjo.

POSLOVNA FILOZOFIJA, POGOJ ZA USPEH?

Recept za uspeh je zagotovo perfekcionizem, nepopustljivost do samega sebe, brez bližnjic, ker jih ni. V delovnem procesu ne popuščam in nikoli nisem povsem zadovoljen z narejenim. Ko je dobro, je lahko še boljše. V tem vidim gonilo uspeha.